

Számítástechnika-kidolgozott szóbeli tételek (11-15.)

Szerző dezs

Kidolgozott szóbeli tételek I. (11-15.)

11. tétel

a.) Az operációs rendszerek alapvető jellemzői

Az operációs rendszer fogalma

Operációs rendszerek csoportosítása

Operációs rendszerek fontosabb feladatai

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszerben miként lehet a rendszeridőt megváltoztatni!

Az operációs rendszer fogalma:

Azt a programrendszert nevezzük operációs rendszernek, amely adott cél érdekében optimálisan vezérli egy vagy több program futását, összehangolja a számítógép részegységeinek működését, és gondoskodik a számítógép egyszerű, kényelmes, és biztonságos működtetéséről.

Az operációs rendszer nem más, mint a számítógépet működtető programok összessége.

Jelentése: működtető rendszer (Operating System OS).

A legelterjedtebb operációs rendszerek: DOS, WINDOWS (95, 98, ME, 2000, NT, XP), LINUX, UNIX, NOVELL, SYSTEM, OS/2, stb.

Operációs rendszerek csoportosítása:

Alapvetően két fő csoportjuk van:

o Egyfelhasználós operációs rendszer: DOS, WINDOWS korábbi verziói (3.1 vagy 3.11).

o Hálózati operációs rendszer: WINDOWS NT, NOVELL.

A modern operációs rendszerek multiprogramozottak, vagyis egyszerre több programot futtathatnak.

A multiprogramozott operációs rendszer lehet:

o Kötegelt rendszer: a programok előre összeállított sorrendben és módon futnak le, a felhasználónak nincs módja beavatkozásra.

o Időosztásos rendszer: egyidejűleg áll több felhasználó rendelkezésére, az időosztás periodikusan történik a felhasználók között, a váltás pedig olyan gyors, hogy a felhasználók úgy érzik, mintha egyedül használnák a rendszert.

o Elosztott rendszer: a számításokat több központi egység között osztják meg.

§ Szorosan csatolt: a processzorok a tár egy részét is közösen használják.

§ Lazán csatolt: nincs közösen használt tárrész, hanem csak a processzorokat összekapcsoló kommunikációs csatorna.

o Valós idejű rendszer: a keletkező adatokat nem gyűjti, hanem azonnal feldolgozza.

Felhasználói felület szerint az operációs rendszer lehet:

o Karakteres.

o Grafikus.

o Egyéb.

Az operációs rendszerek fontosabb feladatai:

Kapcsolatteremtés a felhasználó és a gép között.

Processzor vezérlése, ütemezése.

Alapvető be- és kimeneti műveletek végzése.

Adatkezelés.

A központi tár és a perifériák kezelése (erőforrások elosztása).

Programok futtatása és ellenőrzése.

Állományok létrehozása, átmásolása, áthelyezése, átnevezése, összehasonlítása, kinyomtatása, megtekintése, törlése, attribútumaik beállítása.

Könyvtárak létrehozása, megtekintése, átmásolása, áthelyezése, átnevezése, felújítása, törlése.

Védelmi funkciók ellátása.

Rendszerinformációk kezelése.

Hálózatok kezelése (távoli erőforrások, telefonos hálózati elérés használata, csatlakozás az internethez, elektronikus posta használata). az operációs rendszer megvédése a programhibáktól, az illetéktelen beavatkozásoktól.

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszerben miként lehet a rendszeridőt megváltoztatni!

DOS-ban:

Az idő beállítása a TIME parancs kiadásával történik, ahol a számítógép által kiírt formátumban célszerű az időt begépelni (általában óra:perc:másodperc), majd az ENTER gombbal érvényesíteni.

Windowsban:

Az óra és a naptár a tálca jobb sarkában található meg.

Ha a tálcán lévő órára duplán kattintunk, megjelenik a Dátum és idő tulajdonságai panel, ahol beállíthatjuk a dátumot és az időt.

Ugyanez a párbeszédpanel jelenik meg: Sajátgép / Vezérlőpult / Dátum és idő.

12. tétel

a.) Alapvető állomány- és könyvtárkezelő parancsok

Könyvtárak és állományok létrehozása

Könyvtárak és állományok elérése

Másolás, áthelyezés, törlés, átnevezés

Egyéb állománykezelő parancsok

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszerben hogyan lehet egy szöveges állomány tartalmát megjeleníteni!

Könyvtárkezelő parancsok:

Könyvtárszerkezet megjelenítése:

o A TREE (fa) parancs hatására a számítógép kirajzolja az aktuális könyvtárból nyíló könyvtárstruktúrát.

o A parancs formája:

TREE_[meghajtó:][elérési út]\könyvtárnév

o Az egész struktúra megjelenítése: TREE_\

o Opciók:

/F (a könyvtárfa megjelenítése a bennük lévő állományokkal együtt).

/A (grafikus vonalak nélküli megjelenítés).

Könyvtár tartalmának megjelenítése:

o Egy adott könyvtár tartalmát a DIR (Directory tartalomjegyzék, címtár) paranccsal nézhetjük meg.

o A parancs formája:

DIR_[meghajtó:][elérési út]\könyvtárnév

o A parancs kiadása után megjelenik az aktuális könyvtár tartalma, amiben lehetnek további alkönyvtárak (neve mellett a bejegyzés található), illetve állományok (a név és kiterjesztés után látható az állomány mérete bájtban, a létrehozás ideje).

o A kilistázandó állományok számát nevükre illetve kiterjesztésükre vonatkozó feltételekkel korlátozhatjuk, és ehhez használhatunk jokerkaraktereket (*-ot, illetve ?-et).

o Opciók:

/P (kiírás képernyő-oldalanként).

/W (csak az állományneveket jeleníti meg öt oszlopban).

/S (alkönyvtárak megjelenítése).

/O:N (rendezés nevek szerint).

/O:S (rendezés méret szerint).

/O:D (rendezés dátum szerint).

/O:E (rendezés kiterjesztés szerint).

Könyvtárak elérése, könyvtárváltás:

o A könyvtárak között a CD = Change Directory (válts könyvtárat) paranccsal lépkedhetünk, illetve ezzel változtathatjuk meg az aktuális könyvtárat.

o A parancs formája:

CD_[meghajtó:][elérési út]\könyvtárnév

o A parancs végrehajtása után a készenléti jel végén mindig látjuk, hogy éppen melyik könyvtárban tartózkodunk.

o Ha a könyvtárfában visszafelé szeretnénk lépni egy szintet, úgy a CD.. parancsot kell kiadni.

o Ha egy lépésben a főkönyvtárba szeretnénk lépni, a CD\ parancsot kell kiadni.

o Ha nem adjuk meg a parancs paramétereit, az éppen aktuális könyvtár nevét jelzi ki.

Könyvtárak létrehozása:

o Könyvtár létrehozása az MD = Make Directory (készíts könyvtárat) parancs kiadásával történik.

o Az új könyvtárat illetve ágat oda helyezhetjük el a könyvtárfában, ahová akarjuk, de ezt a helyet az elérési út megadásával definiálni kell.

o A parancs formája:

MD_[meghajtó:][elérési út]\könyvtárnév

o A parancs végrehajtásának feltételei:

§ A megadott elérési útnak léteznie kell.

§ A kijelölt könyvtárban ne legyen olyan nevű alkönyvtár, amelyet létre szeretnénk hozni, mert egy könyvtárban két azonos nevű alkönyvtárat a DOS nem engedélyez.

§ A könyvtárnév DOS-ban maximum 8 karakter lehet.

o Új könyvtárstruktúra felépítésénél a főkönyvtárból kell kiindulni, és egyidejűleg csak egy könyvtárat lehet létrehozni.

o Ha nem ismerjük pontosan annak a könyvtárnak az elérési útját, amelyből új könyvtárat szeretnénk nyitni, alkalmazzuk vegyesen a tartalomjegyzék kiírása (DIR), a könyvtárváltás (CD), illetve a könyvtárkészítő (MD) parancsot.

o Új könyvtár létrehozása után a készenléti jel (prompt), illetve az aktuális alkönyvtár változatlan marad, ám a tartalomjegyzék kiírásakor látható az új könyvtár.

Könyvtár törlése:

o Könyvtárat törölni az RD = Remove Directory (távolítsd el a könyvtárat) paranccsal tudunk.

o A parancs formája:

RD_[meghajtó:][elérési út]\könyvtárnév

o A parancs végrehajtásának feltételei:

§ A megadott elérési út létezzen.

§ A törlésre kijelölt könyvtár üres legyen (se állományt, se alkönyvtárat ne tartalmazzon).

§ Az éppen aktuális könyvtárat nem lehet törölni.

Könyvtár törlése a benne lévő alkönyvtárakkal és állományokkal együtt:

o Nem üres könyvtárat a DELTREE = Delete Tree (töröld a fát) paranccsal tudunk.

o Körültekintően alkalmazzuk, mert nem helyreállítható művelet.

o A parancs formája:

DELTREE_[meghajtó:][elérési út]\könyvtárnév (esetleg *.*)

o A parancs kiadása után (a nagy adatvesztés lehetőségére való tekintettel) a gép a végrehajtáshoz megerősítést kér, melyre ha igennel válaszolunk, a parancs végrehajtható.

o Ha a parancsban megadjuk a /Y opciót, a gép kérdés nélkül töröl.

Állománykezelő parancsok:

Állományok másolása:

o Állományokat a COPY (másolat, másol) parancs kiadásával tudunk másolni.

o Az állományok másolásánál meg kell határoznunk, hogy honnan, mit, hová és esetleg milyen néven szeretnénk másolni.

o A parancs formája:

COPY_[meghajtó:][elérési út]\fájlnev_[meghajtó:][elérési út][esetleg új név]

o A parancs végrehajtásának feltételei:

§ A kijelölt forráshely és a másolandó állomány létezen.

§ A kijelölt célhely létezen, és benne még ne legyen olyan nevű állomány, amit másolni szeretnénk.

o Mivel másolásról van szó, a másolt állomány az eredeti helyén is megmarad.

o Ha nem adunk meg forráshelyet, úgy a forrás az aktuális könyvtár.

o Ha nem adunk meg célhelyet, a cél az aktuális könyvtár.

o A létező állományok közül feltételeket megadva kiválogathatjuk a másolni kívánt állományokat (ehhez használjunk jokerkaraktereket).

o Adott helyről minden fájl másolása a célhelyre a *.* állományazonosítással történhet.

o Másolás történhet:

§ Egyik meghajtóról a másikra.

§ Egyik könyvtárból a másikba.

§ Könyvtáron belül új néven.

Több könyvtár egyidejű másolása:

o Ezt a COPY parancshoz hasonlóan az XCOPY paranccsal hajthatjuk végre.

o Opciók:

/S (az adott könyvtárból nyíló további nem üres alkönyvtárakat, és azok tartalmát is lemásolja).

/E (az üres alkönyvtárakat is átmásolja).

Állományok mozgatása, áthelyezése:

o Állományok áthelyezésére a MOVE (mozgat, mozdít) parancsot kell alkalmazni.

o A másoláshoz hasonlóan meg kell adnunk, hogy honnan, mit, hová szeretnénk helyezni.

o A parancs formája:

MOVE_[meghajtó:][elérési út]\fájlnev_[meghajtó:][elérési út]

o Egyszerre csak egy fájl helyezhető át, ha az áthelyezendő fájlknál különböznek az elérési utak.

Állományok törlése:

o Felelegessé vált állományainkat a DEL parancs kiadásával törölhetjük.

o A parancs kiadása előtt használjuk a DIR parancsot, hogy biztosak lehessünk abban, hogy jó könyvtárban állunk-e, illetve tényleg ezeket az állományokat kívánjuk-e törölni.

o A törlés veszélyes parancs, mert a törölt állományok esetleg visszaszerezhetők, de biztosan csak addig, míg a háttértárra nem történt újabb írási művelet.

o A parancs formája:

DEL_[meghajtó:][elérési út]\fájlnev

o A parancs kiadása után a gép rákérdez a törlésre, és ha igennel válaszolunk, a törlés végrehajtható.

o Körültekintően legyünk a jokerkarakterek használatakor.

Törölt állományok visszaállítása:

o Törölt állományainkat az UNDELETE paranccsal visszaállíthatjuk (ám ez nem minden esetben sikerül).

o A parancs formája:

UNDELETE_[meghajtó:][elérési út]\fájlnev

o Az összes törölt állomány visszaállítása a *.* karakterekkel, vagy a /ALL opció megadásával történhet.

Állományok átnevezése:

o Ha egy állománynak csupán a nevét szeretnénk megváltoztatni, úgy a REN (rename átnevez) paranccsal tehetjük meg.

o A parancs formája:

REN_[meghajtó:][elérési út]\régi fájlnev_új fájlnev

o Mivel a művelet egy könyvtáron belül történik, az elérési utat csak egyszer kell megadni.

o Az állományok nevének módosításakor célszerű, ha a kiterjesztést nem változtatjuk meg, hiszen a fájl szerkezete nem változik.

Szöveges állomány létrehozása:

o Abban az esetben, ha nem áll rendelkezésünkre szövegszerkesztő program, lehetőségünk van a DOS segítségével is

létrehozni szöveges állományt.

o Ezt a funkciót a COPY parancs forrásazonosításának helyére beírt CON (console=billentyűzet) szócskával érhetjük el.

o A CON szócskán kívül mindenképpen meg kell adni a létrehozandó állomány nevét és kiterjesztését.

o A parancs formája:

COPY_CON_fájlnev.kiterjesztés

o A parancs kiadása után a kurzor a következő sor elejére ugrik úgy, hogy nem adja vissza a promptot.

o Itt begépelhetünk akár több soros szöveget is, de javítani csak az aktuális sorban lehet, az Enterrel lezárt sorban már nem.

o A begépelte szöveg végén üssünk Entert, majd a prompt megjelenítése céljából tartuk lenyomva a CTRL billentyűt és nyomjuk meg a Z billentyűt, aminek hatására a következő jel lesz látható: ^Z.

o Ha a fenti jel látható, nyomjunk Entert (ha több van belőle, először töröljük ki a feleslegeseket a Backspace billentyűvel), és megjelenik a prompt, ami után újra begépelhetünk parancsokat, az aktuális könyvtárban pedig megjelenik szöveges fájlként a létrehozott szöveg fájlazonosítója.

Szöveges állomány megtekintése:

o A TYPE parancs segítségével megtekinthetjük korábban létrehozott szöveges (TXT) vagy kötegelt (BAT) állományok tartalmát.

o A parancs formája:

TYPE_[meghajtó:][elérési út]fájlnev

o Az állomány nevét pontosan kell megadni, a jokerkarakterek nem használhatók.

o A TYPE parancs programfájlok, adatbázisok, képek megtekintésére nem használható.

Szöveges állomány nyomtatása:

o Szöveges állományainkat a PRINT (nyomtatás) parancs segítségével ki is nyomtathatjuk.

o A parancs formája:

PRINT_[meghajtó:][elérési út]fájlnev

o A parancs kiadása után a gép megkérdezi a nyomtató csatlakozásának helyét (ha csak egy nyomtatónk van, nyomjunk Entert).

o Természetesen a parancs csak akkor használható, ha számítógépünkhöz üzemkész nyomtató kapcsolódik.

Állományok tulajdonságainak (attribútumának) lekérdezése:

o Ezek a jelzések az állományok használhatóságát befolyásolják.

o A parancs formája:

ATTRIB_[meghajtó:][elérési út]fájlnev

o Tulajdonságok:

R (Read Only) csak olvasható (írásvédett, nem módosítható, nem törölhető).

H (Hidden) rejtett: DIR esetén nem jelenik meg a tartalom, a DEL parancs hatására nem törlődik, a DELTREE viszont törli.

S (System) rendszer.

A (Archív) másolt (másolással lett készítve).

Állomány-attribútumok módosítása:

o A parancs formája:

ATTRIB_opció_[meghajtó:][elérési út]fájlnev

o Opciók:

+R Írásvédetté tétel -R Írhatóvá /olvashatóvá tétel

+H Rejtetté tétel -H Láthatóvá tétel

+S Rendszerprogrammá tétel -S Rendszerprogram attribútum levétele

+A Archívva tétel -A Archív attribútum levétele

Futtatható állomány indítása:

o A DOS az adott állomány kiterjesztéséből dönti el, hogy az futtatható-e vagy sem.

o Az indítható állományok kiterjesztése: EXE, COM, illetve BAT (kötegelt állomány).

o A parancs formája:

[meghajtó:][elérési út]fájlnev.kiterjesztés

o Nincs parancsszó, az indítás csak az elérési út és a fájlazonosító megadásával történik.

o A parancs végrehajtásának feltétele:

A megadott elérési út létezen.

Az állomány nevét pontosan kell megadni (a jokerkarakterek nem használhatók).

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszerben hogyan lehet egy szöveges állomány tartalmát megjeleníteni!

DOS-ban:

- A parancs formája:

TYPE_[meghajtó:][elérési út]fájlnev

Norton Commander-ben:

- Az állomány kiválasztása, majd F3-as billentyű (lapozás a Page Up és Page Down billentyűkkel, kilépés az ESC billentyűvel).

Windows Commander-ben:

- Jelöljük ki az adott állományt, vagy csak álljunk rá, majd nyomjuk meg az F3 billentyűt (vagy kattintsunk a tájékoztató

soron a Nézőke gombon).

13. tétel

a.) Operációs rendszer felhasználói parancsai

Lemezkezelő parancsok

Nyomtatás

Környezeti beállítás

Egyéb felhasználói parancsok

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszer, kezeléséről hogyan lehet segítséget kérni!

Lemezkezelő parancsok:

Lemez formázása, formattálása:

Lemez-előkészítéskor a FORMAT parancs segítségével tudjuk használhatóvá tenni lemezünket.

A parancsa formája:

FORMAT_meghajtó:_/opció (opció megadása nem kötelező)

Opciók:

/4 (kis kapacitású, 360 KB-os lemez formázása).

/Q (gyorsformattálás).

/S (rendszerlemez-készítés, az ilyen módon formattált lemezről működésbe lehet hozni a számítógépet).

/U (fizikai formattálás, ami pl. számítógépes vírusok kiirtására használható; ez a kapcsoló meggyorsítja a lemez-előkészítés folyamatát, mivel arra utasítjuk gépünket, hogy a visszaállíthatóság érdekében történő információk letárolásáról ne gondoskodjon).

A parancs hatására:

§ Kialakul a lemezen az adattároláshoz szükséges sávok és szektorok szerkezete.

§ Kialakul a főkönyvtár.

§ A programok foglaltsági táblázata (FAT).

§ Megtörténik a lemez fizikai ellenőrzése.

A formázás készenléti fokáról a gép százalékos értékben folyamatosan tájékoztat minket.

Ha elkészült, kérdést tesz fel a lemez nevére vonatkozólag (a név maximum 11 karakter lehet, de nem kötelező megadni).

Ezt követően a monitoron az elkészült lemez formázásával kapcsolatos információk jelennek meg.

Ha mindent jól csináltunk, a gép megkérdezi, hogy szeretnénk-e másik lemezt is formázni.

Formattáláskor az adatok általában elvesznek a lemezről.

Azért általában, mert létezik olyan formattálási módszer, ami csak a főkönyvtárat törli, az adatokat meghagyja. Ez a gyorsformattálás. Ez esetben az adatok helyét is szabadnak mutatja a gép, azonban ezek helyreállíthatók, míg felül nem íródnak.

A formattálás a vírusirtás egyik eszköze.

Formattált lemez tartalmának visszaállítása:

Amennyiben a korábban használt, majd leformázott lemez tartalmát vissza szeretnénk állítani, az UNFORMAT parancs kiadásával megtehetjük azt.

A parancs formája:

UNFORMAT_A:

Ez a funkció nem használható újonnan vásárolt, illetve /U opcióval formázott lemezeknél.

Rendszerlemez készítése:

Ha utólag jut eszünkbe, hogy a használt lemezt rendszerlemezként is kívánjuk hasznosítani, a SYS parancs kiadása felmásolja a rendszerprogramot az A: meghajtóban lévő lemezre.

A parancs formája:

SYS_A:

Lemez nevének lekérése:

A parancs formája:

VOL_meghajtó:

Ha azon a meghajtón állunk, aminek a nevét tudni szeretnénk, elhagyhatjuk a meghajtó-azonosítást.

Lemez nevének megváltoztatása:

A parancs formája:

LABEL vagy LABEL_új lemeznév

Ha nem adunk meg lemeznevet, a gép kiírja a régit, majd kéri az újat.

Teljes lemez másolása:

Teljes lemezt a DISKCOPY paranccsal másolhatunk.

A parancs formája:

DISKCOPY_forrásmeghajtó:_célmeghajtó:

A teljes lemez másolása csak akkor lehetséges, ha a forrásmeghajtó és a célmeghajtó azonos kapacitású és szerkezetű.

A DISKCOPY_A:_A: parancs kiadása után:

A gép kéri a másolandó lemezt (forráslemez), melynek tartalmát a memóriába másolja.

Ezután kéri a céllemez, amire a memóriából rámásolja az oda bemásolt lemeztartalmat.

A másolás ellenőrzésére, illetve a két lemez tartalmának összehasonlítására a DISKCOMP parancs használható.

Lemez ellenőrzése:

A helytelen kezelésemből adódóan sokszor megsérülhetnek lemezeink, s ez fontos adatok elvesztésével járhat. Időnként célszerű a CHKDSK paranccsal ellenőrizni lemezünket.

A parancs formája:

CHKDSK_meghajtó:_opció

A meghajtó-azonosító elhagyása az aktuális meghajtóban lévő lemez ellenőrzését eredményezi.

Opciók:

/F (a nem használt lemezterületeken feleslegesen helyet foglaló adattöredékek összegyűjtése).

Az ilyen adattöredékek CHK kiterjesztésűek:

Ezeket átnevezve használhatóvá tehetjük, vagy

A DEL_*_CHK paranccsal megszüntethetjük.

Merevlemez előkészítése:

Particionálás:

A merevlemez területekre való osztása.

Erre akkor van szükség, ha a számítógépet több operációs rendszerrel akarjuk használni.

Egy merevlemezt maximum négy részre lehet osztani.

Particionáláskor minden adat helyrehozhatatlanul elveszik.

A particionálás az FDISK paranccsal végezhető el.

Rendszerlemezzé formattálás:

A parancs formája:

FORMAT_C:_/S

Merevlemez tartalmának lementése:

Bizonyos esetekben szükség lehet a merevlemez teljes tartalmának hajlékonylemezre mentésére. Erre a célra a BACKUP parancs használható.

A parancs formája:

BACKUP_forrásmeghajtó:_célmeghajtó: (pl.: BACKUP_C:_A:)

Mivel a merevlemezen jóval több adatot tárolunk, mint amennyi egy floppyra ráfér, a mentéshez több lemezre is szükség lesz, amelyeket célszerű megszámozni.

A lemezek cseréjére a számítógép figyelmeztet minket a megfelelő időben.

Merevlemez tartalmának visszaállítása:

A lementett merevlemez-tartalmat a RESTORE paranccsal tudjuk visszaállítani.

A parancs formája:

RESTORE_forrásmeghajtó:_célmeghajtó: (pl.: RESTORE_A:_C:)

A BACKUP illetve a RESTORE parancsok alkalmazásánál a mentéskor és visszaállításkor mindig azonos verziójú operációs rendszert használjunk, mert ellenkező esetben sikertelen lehet a visszaállítás.

Lemezkezelés Windowsban:

Windows Intéző-vel vagy

Sajátgép segítségével:

A Sajátgép ikonra duplán kattintva megjelenik a Sajátgép ablaka.

A megjelenő ablakban láthatók a különböző meghajtók ikonjai:

Ha ezek közül valamelyikre rákattintunk, az ablak bal oldalán megtekinthetők a kiválasztott meghajtó, illetve a benne található lemez tulajdonságai, az állapotsorban pedig a lemez rendelkezésre álló szabad területe.

A kiválasztott objektumhoz kapcsolódó parancsokat a Fájll menüben, vagy az objektumra jobb egérgombbal kattintva a megjelenő helyi menüben találjuk.

Ilyen parancsok lehetnek:

Megnyitás: (egyenértékű az objektumra való dupla kattintással), hatására az objektum belső szerkezete (mappa- és fájl szerkezete) jelenik meg.

Intéző: lehetőség van az Intéző elindítására.

Keresés: az adott meghajtón keresési feladat végrehajtása.

Formázás: lemez előkészítése az első használatra, lemezszerkezet kialakítása (adatvesztéssel járhat, Windowsban az operációs rendszert tartalmazó meghajtó nem formázható).

Formázás panel elemei:

Kapacitás: pl. 3,5 -os lemeznél 1,44 (a gép ajánlást tesz, ami a legördülő listából választva megváltoztatható).

Formázás típusa:

ú Gyorstörlesztés: korábban már formázott lemeznél használható, amikor is feltételezzük, hogy a lemez állapota olyan, mint az első formázáskor, így a gyors törlesztés kialakítja a fájlrendszert a lemezen, törölve a teljes lemeztartalmat.

ú Teljes: a lemez első formázásakor válasszuk, a gép ellenőrizni fogja a teljes lemezt, kialakítja a sávokat és szektorokat a lemezen.

ú Csak rendszerfájlok másolása: egy korábban formázott lemezt rendszerlemezzé alakíthatunk.

Egyéb beállítások:

ú Címke: megadhatunk egy lemezazonosítót.

ú Nincs címke: akkor jelöljük be, ha nem kívánunk lemezazonosítót megadni.

ú Összegzés megjelenítése a végén: a formázás végén statisztikát ad a formázásról (hibás szektorok, használható lemezterület mérete).

ú Rendszerfájlok másolása: rámásolhatjuk a rendszer indításához szükséges fájlokat.

Az Indítás gombbal indíthatjuk a formázást.

A panel alján található folyamatkijelzőn láthatjuk, hogy éppen hol tart a formázás.

Parancsikon létrehozása.

Tulajdonságok: a lemez jellemzőit kérhetjük le.

Nyomatás:

DOS-ban:

Szöveges állomány nyomtatása:

o Szöveges állományainkat a PRINT (nyomatás) parancs segítségével ki is nyomtathatjuk.

o A parancs formája:

PRINT_[meghajtó:][elérési út]\fájlnev

o A parancs kiadása után a gép megkérdezi a nyomtató csatlakozásának helyét (ha csak egy nyomtató van, nyomjunk Entert).

o Természetesen a parancs csak akkor használható, ha számítógépünkhöz üzemkész nyomtató kapcsolódik.

Grafikus képernyő nyomtatása:

o Erre a célra kétféle parancs használható:

o GRAFTBL: a parancs segítségével lehetőség van a karakteres üzemmódban speciálisan használt 128 és 255 közötti grafikus karakterek nyomtatására.

o GRAPHICS: a parancs használata után a nyomtató képes lesz a grafikus üzemmódban működő képernyő tartalmának nyomtatására.

Windows-ban:

A nyomtatásról a felhasználói programok általában saját maguk gondoskodnak, azonban bizonyos állományok közvetlen nyomtatására is lehetőség van.

Ezek csak olyan fájlok lehetnek, amelyekhez hozzá van rendelve egy olyan program, mely rendelkezik nyomtatás funkcióval.

o Fogd és vidd nyomtatási mód: akkor használjuk, ha az Asztalon megtalálható a nyomtatóeszköz parancsikonja (a nyomtatandó fájlt húzzuk rá a nyomtató objektumra).

o Küldés: minden dokumentum rendelkezik egy Küldés menüponttal, ahol a nyomtató választásával kinyomtathatjuk a kiválasztott fájlt.

Környezeti beállítások: ?

Egyéb DOS parancsok:

Meghajtó-váltás: meghajtó:

Képernyőtörlés: CLS

Az operációs rendszer verziószámának lekérdezése: VER

Idő beállítása: TIME

Dátum beállítása: DATE

Részegységek üzemmódjainak állítása: MODE

Várakoztatás billentyűlenyomásig: PAUSE

Szövegek betűrendbe rendezése: ! SORT (pl.: TYPE_NEVSOR.TXT !_SORT).

Keresés szövegekben: ! FIND (pl.: DIR !_FIND_ C parancs azt jelenti, hogy a katalógusban csak azokat az állományokat jeleníti meg, amelyeknek nevében vagy kiterjesztésében szerepel C betű).

Visszajelzés ki/be kapcsolása: ECHO_OFF/ON

Megjegyzés elhelyezése: REM_megjegyzés.

Memória állapotának lekérdezése: MEM.

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszer kezeléséről hogyan lehet segítséget kérni!

DOS-ban:

Ha nem vagyunk biztosak bizonyos parancsok használatának módjában, paramétereinek, opcióinak szerepében, kérjük a sűgó segítségét.

Ennek módja: a használni kívánt parancs után üssünk egy szóközt, aztán a /? Jeleket, végül üssünk Entert (tehát: parancs_/?).

Ennek hatására a parancs szerepe, lehetséges paramétere, illetve opcióinak feladata jelenik meg a képernyőn (angolul).

WINDOWS-ban:

Ha valamely tevékenység során elakadunk, bármikor kérhetünk segítséget a géptől.

Ezt párbeszédablakban a Sűgó gomb segítségével, egyéb esetben a Sűgó menü, vagy az F1-es billentyű lenyomásával tehetjük meg.

14. tétel

a.) Az operációs rendszer felhasználói felülete

A felhasználói felület elemei és funkcióik

Programok elérésének, futtatásának módja

A felhasználói felület beállítása

Segítségkérés, sűgó használata

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszerben miként lehet egy szöveges állomány tartalmát kinyomtatni!

A felhasználói felület elemei és funkcióik:

Az MS-DOS felhasználói felülete:

Parancssorral történő kommunikáció:

Felhasználói szempontból a DOS nehezebb, mint a Windows, működtetése több ismeretet igényel (megkívánja a felhasználótól a parancsok, illetve a parancssorok alapos tartalmi és formai ismeretét), és általában több problémát okoz.

A DOS egy parancsorientált operációs rendszer.

A kommunikációt a gép és a felhasználó között parancsokon keresztül valósították meg, de később menüt (pl. Norton Commander), és igen kis mértékben ikon-vezérelt eszközt is beépítettek (pl. a Windows alatt futó MS-DOS parancssornál).

A parancsok begépelésével kiválthatunk bizonyos alapvető funkciókat, illetve a parancsok hibátlan vagy rendellenes végrehajtásáról üzenetekből tájékozódhatunk, vagy kérdést kaphatunk a munka folytatásának mikéntjéről (mindezt a régebbi verziókban angolul, az újabb verziókban azonban már magyarul is).

A parancsot rendszerint az Enter leütésével véglegesítjük.

Az operációs rendszer a parancsot értelmezi, és ha tudja, végrehajtja. A parancs végrehajtását rendszerint a készenléti jel (prompt) jelzi számunkra.

Kommunikáció menürendszer segítségével:

A program szolgáltatásait a képernyőn megjelenő menüpontok jelölik. Ezek közül lehet választani a billentyűzet (kurzormozgató nyilakkal, vagy a menüpont kiemelt betűjének beírásával) vagy az egér segítségével.

A kurzormozgató nyilakkal, vagy a menüpont kiemelt betűjének beírásával kiválasztjuk a megfelelő menüpontot, majd az Enter leütésével végrehajtatjuk a parancsot.

A menüpontokat menürendszerbe foglalták az áttekinthetőség érdekében. A menürendszerben a menüpontok egymás alá-, illetve fölé vannak rendelve. Van egy főmenü (témakörök), amelyek kiválasztása még nem ad ki parancsot, csak a témakörhöz tartozó menüpontok megjelenítésére szolgál.

A Windows grafikus felhasználói felülete:

Ablakos-ikonos kommunikációs felület.

A fő menüpontoknak megfelelő ikonokat át lehet alakítani az almenüpontoknak megfelelő ikonokat tartalmazó ablakokká. Az ablakokra és ikonokra, valamint a szöveges menüpontokra vonatkozó műveletek túlnyomó részét az egér segítségével végezhetjük el.

A Windows Munkaasztala:

§ A munkaasztal szerepe: ide helyezhetjük el alkalmazásaink ikonjait, melyekre kattintva az egérrel, az adott alkalmazás elindul.

§ Tulajdonképpen a Windows induló képernyője, amely a képernyő hátterén ikonformában megjelenített objektumokat tartalmaz, valamint az alsó sorban láthatjuk a Tálcát és a Start menü gombját.

§ Tálca:

ú A Windows képernyőjének alján található sáv.

ú A Start gombbal kezdődik, a végén pedig egy információs rész található (nyelv, óra, hangerő), illetve ezek beállítási lehetőségei.

ú A Tálca szerepe: leegyszerűsíti az alkalmazások közötti váltást, ugyanis egy alkalmazás minimalizáló gombjára kattintva az lekerül a Tálcára, ahonnan az ikonjára való kattintással újra aktívá válik (az ALT+TAB is az alkalmazások közti váltásra alkalmazható).

ú A Start gomb mellett található az ún. gyorsindítás eszköztár: ezek közül első az Asztal megjelenítése, és ezen kívül a gyakran használt alkalmazások ikonjai találhatók itt (pl.: Internet Explorer Böngésző, Windows Commander, stb).

§ Start menü: az alkalmazások rendszerezett tárolására és könnyű indítására szolgáló eszköz.

ú A Start menü alpontjai (felülről lefelé): Programok, Kedvencek, Dokumentumok, Beállítások, Keresés, Súgó, Futtatás, Kijelentkezés, Leállítás.

A Windows ablakainak felépítése, kezelése:

§ Címsor:

ú Az alkalmazás ikonja, illetve neve: az ikonra való kattintással, vagy a címsoron a jobb egérgombbal való kattintással megjeleníthető a rendszermenü (vezérlőmenü), amely az ablakműveleteket tartalmazza (ablak méretezése, áthelyezése, bezárása).

ú Az ablak áthelyezése történhet fogd és vidd módszerrel is: a címsort kell megfogni az egérrel, és a kívánt helyre húzni.

ú Az ablak átméretezése és bezárása történhet a jobb felső sarokban található gombokkal is:

0 Kis méret gomb: leteszi az ablakot a tálcára.

1 Teljes méret gomb: az ablak kitölti a képernyőt.

2 Előző méret gomb: az ablak előző méretének visszaállítása.

r Bezárás gomb: a program bezárása.

ú Az ablak átméretezése történhet a szegélyeken (az ablak keretén), illetve a jobb alsó sarokban megjelenő kettős nyílak húzásával is (az egérmutató változik kettős nyílra, ha a szegélyre állunk az egérrel).

§ Legördülő menüsor: az ablakhoz, alkalmazáshoz tartozó parancsok listászerű gyűjteménye.

§ Kinyíló menü (helyi menü): az egér jobb gombjával kattintva az adott objektumhoz tartozó menü jelenik meg, mely az objektumhoz kapcsolódó parancsokat tartalmazza.

§ Eszköztár: a leggyakoribb parancsok ikon formában, melyek nyomógombokként működnek. A különböző eszköztárak az egérrel áthelyezhetők a képernyő bármely területére.

§ Állapotsor (státuszsor): információk megjelenítésére szolgál.

§ Gördítősáv: segítségével az ablak tartalma mozgatható (részei: gördítőnyílak, csúsztató gomb, csúsztató sáv).

Az ablakokban megjelenő gombok és adatbeviteli mezők:

- § Parancsgombok: OK (egy beállítás elfogadását hajtja végre), MÉGSE (a művelet megszakítását végzi el).
- § Fül: több lapból álló panel esetén a megfelelő földre kattintva kiválaszthatjuk a szükséges lapot.
- § Beviteli mező (szerkesztőmező): üres téglalap, mely szövegek, adatok gépeléssel való bevitelére szolgál.
- § Listadoboz: egy téglalap alakú területen megjelenő adatok közül a listából kell kiválasztanunk a nekünk megfelelőt.
- § Legördülő lista: egy szerkesztőmező, mellette lefelé mutató nyíllal, melyre kattintva egy lista gördül le, amiből választhatunk.
- § Választókapcsolók (rádiógombok): kör alakú gombok, melyekhez szövegek tartoznak, ezek közül pontosan egyet lehet kiválasztani, mivel a lehetőségek kizárják egymást (a kiválasztott gomb közepe fekete lesz).
- § Kiválasztó négyzet: kis négyzetek, hozzájuk tartozó szövegekkel, melyekből egyszerre több is kiválasztható (a kiválasztott négyzetekben kis pipa jelenik meg).
- § Forgóablak: szerkesztőmező két nyíl gombbal, a szerkesztőmezőben egy szám van, melynek értékét a nyilakkal növelhetjük illetve csökkenthetjük egy bizonyos értékkel, de természetesen a kívánt érték a billentyűzetről is beírható.
- § Folyamatkijelző: akkor jelenik meg, ha az alkalmazás olyan műveletet hajt végre, ami hosszabb ideig tart, és nincs egyéb jele a képernyőn.

Programok elérésének, futtatásának módja:

DOS-ban:

Ha ismerjük a program nevét, akkor azt egyszerűen csak begépeljük, majd megnyomjuk az Entert.

Ha nem ismerjük az indítható állományok listáját, a DIR parancs segítségével lekérhetjük azt. Az elindítható programok kiterjesztése EXE, COM, vagy BAT lehet.

Ha az indítandó állomány valamelyik alkönyvtárban található, úgy szükség lehet annak elérési útjára, azaz a könyvtárak és az azokban található alkönyvtárak meghatározott sorozatára egészen az indítandó állományt tartalmazó alkönyvtárig.

Az elérési út lehet:

§ Rövid vagy relatív elérési út: ez függ az aktuális meghajtótól illetve könyvtártól (nem kell a teljes elérési utat megadni).

§ Teljes elérési út: tartalmazza a meghajtó-azonosítást, a könyvtár-azonosítást és az állomány-azonosítást.

Ha nem ismerjük pontosan az indítandó program nevét, használhatunk ún. jokerkaraktereket (* és ?).

WINDOWS-ban:

A programok elindításának lehetőségei:

§ A Windows munkaasztalán duplán kattintunk az indítandó alkalmazás ikonján, vagy

§ Start menü / Programok: ezen belül kattintással kiválasztjuk a kívánt alkalmazást, vagy

§ Ha szerepel az adott alkalmazás ikonja a Tálcán a gyorsindító gombok között, arra kattintva is elindíthatjuk, vagy

§ Start menü / Futtatás menüpontjában: az elérési út, illetve a programnév begépelésével (ha nem ismerjük az elérési utat, kattintsunk a Tallózás gombon).

A felhasználói felület beállításai:

Start menü / Beállítások / Vezérlőpult

Betűtípusok: megtekinthetjük a már telepített betűtípusokat, telepíthetünk újakat, vagy törölhetünk is belőlük.

Billentyűzet: billentyűzetkezeléssel kapcsolatos beállítások (pl. folyamatos nyomva tartás hatására létrejövő karakterisméltés sebessége, kurzorvillogás üteme, különféle nyelveknek megfelelő billentyűzetkiosztás).

Botkormány: a joystick tulajdonságainak beállítása.

Dátum és idő: rendszerdátum és rendszeridő korrigálása, téli-nyári időszámításra való automatikus áttérés.

Egérkezelés: az egeret jobb vagy balkezessé tehetjük, szabályozhatjuk a dupla kattintás sebességét, az egérmutató haladásának gyorsaságát, milyen eseményhez milyen egérmutató tartozzon, új egér beállításai.

Hálózat: a hálózat paramétereinek megváltoztatására szolgál.

Hangok: bizonyos események bekövetkeztére hangjelzés beállítása, hangeffektusok rendelése az eseményekhez.

Jelszó: hálózati jelszó megváltoztatása, jelszavak és adatvédelem módosítása.

Képernyő: képernyő, színei, mintázata, képernyőkímélő kiválasztása, monitor bizonyos beállításai (színek száma).

Mail és Fax: a Microsoft Exchange alkalmazáshoz tartozó beállítások.

Microsoft Mail: postázó alkalmazás beállításai.

Modemek: modem-paraméterek beállítása, telepítés.

Multimédia: multimédia-eszközök beállításai (hangeszköz típusa, hangvisszajátszás hangereje, felvétel hangereje, minősége, videónál a lejátszás képernyőmérete).

Nyomtatók: nyomtatók hozzáadása és beállítása.

Programok hozzáadása: új programok telepítése.

Rendszer: rendszerbeállításokkal kapcsolatos információk megtekinthetők itt, egyesek esetleg átállíthatók.

Területi beállítások: szám, dátum és idő, valamint pénznem formátum beállítása.

Új hardver hozzáadása: új hardvereszköz csatlakoztatása.

Segítségkérés, súgó használata:

DOS-ban:

Ha nem vagyunk biztosak bizonyos parancsok használatának módjában, paramétereinek, opcióinak szerepében, kérjük a súgó segítségét.

Ennek módja: a használni kívánt parancs után üssünk egy szóközt, aztán a /? Jeleket, végül üssünk Entert (tehát: parancs_/?).

Ennek hatására a parancs szerepe, lehetséges paraméterei, illetve opcióinak feladata jelenik meg a képernyőn (angolul).

WINDOWS-ban:

Ha valamely tevékenység során elakadunk, bármikor kérhetünk segítséget a géptől.

Ezt párbeszédablakban a Súgó gomb segítségével, egyéb esetben a Súgó menü, vagy az F1-es billentyű

lenyomásával tehetjük meg.

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszerben miként lehet egy szöveges állomány tartalmát kinyomtathatni!

DOS-ban:

o Szöveges állományainkat a PRINT (nyomtatás) parancs segítségével ki is nyomtathatjuk.

o A parancs formája:

PRINT_[meghajtó:][elérési út]\fájlnev

o A parancs kiadása után a gép megkérdezi a nyomtató csatlakozásának helyét (ha csak egy nyomtatónk van, nyomjunk Entert).

o Természetesen a parancs csak akkor használható, ha számítógépünkhöz üzemkész nyomtató kapcsolódik.

Norton Commander-ben:

o Az állomány kiválasztása, CTRL+F9 billentyűkombináció, majd ENTER (a megjelenő ablakban).

Windows Intézőben:

o Kijelölés, majd Fájllista menü / Nyomtatás.

15. tétel

a.) Operációs rendszerek segédprogramjai

Állománykezelő segédprogramok

Lemezkarbantartó programok

Egyéb segédprogramok (szövegszerkesztő, rajzolóprogram, böngészők, stb.)

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszerben hogyan lehet egy hajlékonylemezt megformázni!

Állománykezelő segédprogramok:

Norton Commander:

A Norton Commander segítségével DOS parancsok begépelése nélkül tudjuk megoldani a könyvtárak és állományok kezelése során előforduló feladatokat (programindítás, másolás, törlés, megtekintés, szerkesztés, stb.).

A Norton Commander indítása:

A prompt után az NC betűk begépelése, majd ENTER (ha telepítve van).

Az induló képernyő felépítése:

Menüsor.

Két ablak egymás mellett (Mindkettő látható, de csak az egyik aktív. A kiválasztósor mindig az aktív ablakban található. Az ablakok között váltani a Tabulátor billentyűvel lehet).

Prompt.

Tájékoztató sor a funkcióbillentyűk szerepéről.

A programból való kilépés:

F10-es billentyűvel.

Menüpontok használata:

Menüpontok kiválasztása történhet:

o Egérrel (a Windowsnál megszokott módon).

o Billentyűzetről:

§ Menü kiválasztása: F9-es billentyű, majd vízszintes kurzormozgató nyilak.

§ Menü legördítése: ENTER vagy lefelé nyíl.

§ Menüpont kiválasztása: függőleges kurzormozgató nyilak, majd ENTER.

§ Kilépés a menüből: ESC billentyűvel.

Ablakok tartalmára vonatkozó menük:

Left (bal ablak).

Right (jobb ablak).

o Megjelenítési formára vonatkozó menüpontok:

§ Brief: rövid megjelenítés (csak állományazonosítók három oszlopban).

§ Full: teljes megjelenítés (állományazonosító, méret, dátum, idő).

§ Info: információk a Norton Commanderről, és a háttértárolóról.

§ Tree: az aktuális meghajtó könyvtárstruktúrája.

§ Quick View: a másik ablakban jelölt állomány vagy könyvtár jellemzői.

§ Link: összekötött gépek esetén.

§ On/Off: az ablak megjelenítésének be/ki kapcsolása.

Az aktuális megjelenítési formát P (pipa) jelzi.

o Megjelenítési sorrendre vonatkozó menüpontok:

§ Name: név szerint betűrendben.

§ Extension: kiterjesztés szerint betűrendben.

§ Time: elkészítési idő szerinti sorrendben.

§ Size: méret szerinti sorrendben.

§ Unsorted: sorrend nélkül (a háttértárolón lévő eredeti sorrendben).

Kezelési feladatok:

Meghajtó-váltás:

o Bal oldali ablak esetén: ALT+F1 billentyűkombináció (jobb oldali ablak esetén ALT+F2), majd vízszintes kurzormozgató nyilak, majd ENTER.

o Másik lehetőség, hogy a prompt után begépeljük a meghajtó-váltás parancsot, pl.: A: vagy B: vagy C: stb.

Könyvtárváltás:

o Könyvtárba való belépés: a kiválasztósort a kívánt könyvtár nevére állítjuk, majd ENTER.

o Könyvtárból való kilépés: a kiválasztósort a legelső sorban lévő .. bejegyzésre állítjuk, majd ENTER.

o Ha valamelyik ablakban könyvtárstruktúra van megjelenítve, akkor azon a kívánt könyvtárra kattintva a másik ablakban megjelenik az adott könyvtár tartalma.

Kijelölési módszerek:

o Az állományok kijelölése a jobb egérgomb segítségével történik. A kijelölt állomány sárga színűre változik.

o A kijelölés megszüntetése: újabb kattintás a jobb egérgombbal a kijelölt állományon.

o Billentyűzetről az INSERT billentyűvel történik a kijelölés, melynek hatására a gép következő állományra ugrik. A kijelölés feloldása az INSERT billentyű újabb lenyomása a kijelölt állományon állva.

o Több állomány kijelölésének más módja:

§ A numerikus billentyűzeten a + billentyű lenyomása, majd a kijelölendő állományok azonosítójának megadása (esetleg jokerkaraktereket alkalmazva).

§ A billentyű megnyomása után azonosított állományok kikerülnek a kijelölésből.

Állományműveletek:

Program indítása:

o A kiválasztóssal az indítandó (EXE, COM vagy BAT kiterjesztésű) állományra állunk, majd ENTER.

o Vagy dupla kattintás az indítandó állományon.

Másolás:

o Az állományok kijelölése után az F5-ös billentyű lenyomása, majd a megjelenő párbeszédpanelen a célhely elérési útjának megadása, majd ENTER (alapesetben a célhely a másik ablakban azonosított könyvtár).

Mozgatás (áthelyezés):

o Az állományok kijelölése után az F6-os billentyű lenyomása, a megjelenő párbeszédpanelen a célhely elérési útjának megadása, majd ENTER (alapesetben a célhely a másik ablakban azonosított könyvtár).

Átnevezés:

o Az állomány kiválasztása után az F6-os billentyű lenyomása, a megjelenő párbeszédpanelen az új név megadása, majd ENTER (az új név felülírja az alapesetben megadott elérési utat, így nem mozgatás, hanem valóban átnevezés történik).

Törlés:

o Az állományok kijelölése, majd F8-as billentyű (a gép rákérdez a törlésre: igen-ENTER, nem-ESC).

Attribútumok állítása:

o File menü / File attributes.

o Az attribútumok között a függőleges kurzormozgató nyilakkal, vagy a Tabulátor billentyűvel lépkedhetünk.

o A kurzorral jelölt attribútumot a szóköz billentyűvel változtathatjuk meg.

o A véglegesítéshez álljunk a Set felírra, majd ENTER.

o Egér használata esetén kattintsunk a megváltoztatandó attribútumon, majd a Set felíraton.

Szöveges állományok megtekintése:

o Az állomány kiválasztása, majd F3-as billentyű (lapozás a Page Up és Page Down billentyűkkel, kilépés az ESC billentyűvel).

Szöveges állományok szerkesztése:

o Az állomány kiválasztása, majd F4-es billentyű: betöltődik egy szövegszerkesztő, amiben elvégezhetjük a változtatásokat.

o A szövegszerkesztőből kilépni az ESC vagy az F10-es billentyűvel tudunk. Választanunk kell a következők közül: Save (mentés), Don't Save (mentés nélküli kilépés), Continue editing (szerkesztés folytatása) (vízszintes kurzormozgató nyilak, majd ENTER).

Nyomtatás:

o Az állomány kiválasztása, CTRL+F9 billentyűkombináció, majd ENTER (a megjelenő ablakban).

Keresés:

o ALT+F7 billentyűkombináció, a keresett állomány nevének megadása (File to find), majd háromszor ENTER.

Könyvtárműveletek:

Könyvtár létrehozása:

o Abban a könyvtárban kell állni, melyből egy új könyvtárat szeretnénk nyitni, nyomjuk meg az F7-es billentyűt, adjuk meg az új könyvtárnevet, majd ENTER.

Könyvtár törlése:

o A Norton Commander nem üres könyvtár törlését is lehetővé teszi.

o Az F8-as billentyű megnyomása után üssünk ENTER-t, majd ha újra rákérdez a gép a törlésre, álljunk a DELETE felírra és üssünk ENTER-t.

Könyvtár másolása:

o Könyvtár kijelölése, majd F5-ös billentyű.

Segítségkérés:

o F1 billentyűvel (angolul), a megjelenő listán a függőleges kurzormozgató nyilakkal mozoghatunk, és az ENTER-rel választhatunk témakört.

Windows Commander:

A Windows Commander segítségével Windows alatt igen egyszerűen tudunk megoldani olyan feladatokat, amelyek a

könyvtárak és állományok kezelése során előfordulnak (programindítás, másolás, törlés, megtekintés, szerkesztés, stb.), s mindezt magyarul.

A program indítása:

Kattintás a parancsikonyjára (kék lemez) az asztalon vagy

Start / Programok közül kiválasztható vagy

Start / Futtatás sorba begépelhető az elérési út.

A program felépítése (felülről lefelé):

Címsor, menüsor és eszköztárak.

Az aktuális meghajtók adatai.

Munkaterület (két fő részre tagolódik, melyekben egy-egy könyvtár tartalma látható).

Információs sor.

Parancssor (a program a szokásos egérműveletekkel kezelhető, de parancsokkal is használható, a parancsokat be kell gépelni, a kiválasztott állomány neve pedig CTRL+ENTER-rel lehozható a parancssorba).

Tájékoztató sor (a funkcióbillentyűk szerepéről).

A könyvtárak előtt mappa jel található és nevük szögletes zárójelben van, míg az állományok előtt a tartalmukra utaló ikon látható.

Kezelési műveletek:

Meghajtó-váltás:

o Az eszköztár alatti sorban kattintsunk a kívánt meghajtón, vagy az ablakterületek fölött a legördülő listáról válasszuk ki azt.

Könyvtárváltás:

o Dupla kattintás a kívánt ablakterületen lévő könyvtárneven.

o Kattintsunk a könyvtárfa gombra, a megjelenő ablakban válasszuk ki a kívánt könyvtárat, majd OK.

o Egy szintet visszalépni úgy tudunk, hogy a legelső sorban lévő jelen (nyíl és ..) duplán, vagy a meghajtókat jelző sorban a .. gombon kattintunk.

o A \ gomb a főkönyvtárba visz.

o Az eszköztáron lévő Z] gombok az előzőleg használt könyvtár kiválasztására, illetve visszavonására szolgálnak.

Megjelenítési mód meghatározása:

o A különböző megjelenítési módok között váltani az eszköztáron lévő gombokkal (csak név, teljes méret, könyvtárfa), vagy a Nézet menüben tudunk.

Sorrend meghatározása:

o A kívánt rendezési szempont oszlopának fejlécén kattintunk (a növekvő illetve csökkenő sorrend az adott fejlécen való újabb kattintásokkal váltogatható, amit egy kis nyíl is jelez).

Állományok kijelölése:

o Egy állomány kijelölése: kattintás a kijelölendő állomány nevére a jobb egérgombbal, vagy a CTRL+bal egérgombbal (a kijelölt állomány piros színű lesz).

o Egymástól független állományok kijelölése úgy is történhet, ahogyan egy-egy állományt kijelölünk (tehát a fent leírt módon).

o Több egymás alatti vagy melletti állomány kijelölése: ráállunk az első kijelölendő állományra, lenyomjuk a SHIFT-et, nyomva tartjuk, majd az utolsó kijelölendő állományra kattintunk (így a köztes állományok is kijelölődnek).

o Az összes fájl kijelölése: CTRL+ (plusz jel).

o Minden kijelölés megszüntetése: CTRL- (mínusz jel).

o Insert billentyűvel: egymás alatti állományok kijelölésére használható, illetve kijelölés megszüntetésére (csak rá kell állni a kijelölt fájlra, majd megnyomni az Insert billentyűt).

o Kijelölés menü különböző pontjai is alkalmazhatók.

Állományok indítása:

o Az állomány nevére vagy ikonján duplán kattintunk az egérrel, vagy Entert ütünk.

Szöveges állomány megtekintése:

o Jelöljük ki az adott állományt, vagy csak állunk rá, majd nyomjuk meg az F3 billentyűt (vagy kattintsunk a tájékoztató soron a Nézőke gombon).

Szöveges állomány szerkesztése:

o Kijelölés után kattintsunk a NotePad gombon (eszköztáron), vagy a Szerkesztés gombon (tájékoztató soron), vagy nyomjuk meg az F4-es billentyűt.

Új könyvtár létrehozása:

o Válasszuk ki azt a könyvtárat, amelyből az újat nyitni szeretnénk, nyomjuk meg az F7-es billentyűt, gépeljük be a könyvtár nevét, majd OK.

Állományok, könyvtárak másolása:

o CTRL+egérrel való húzás egyik ablakból a másikba, vagy az egyik ablakban a célhelyet választjuk ki, a másikban kijelöljük a másolni kívánt állományokat, megnyomjuk az F5-ös billentyűt, majd a megjelenő ablakon OK.

Állományok, könyvtárak áthelyezése:

o Történhet húzással, vagy a két ablakban a forrás, illetve a célhelyet állítjuk be, megnyomjuk az F6-os billentyűt, majd a megjelenő ablakon OK.

Állományok és könyvtárak törlése:

o Törlendő állományok kijelölése, majd Delete vagy F8-as billentyű.

Állományok és könyvtárak átnevezése:

o Egy-egy állomány átnevezése: kijelölés után nyomjuk meg az F6-os billentyűt, vagy kattintsunk még egyszer a

kívánt állományon, majd a szövegkurzor megjelenése után írjuk be az új nevet.

Attribútum megtekintése, módosítása:

o Fájl menü / Attribútumok módosítása, ahol lehetőségünk van a megfelelő kiválasztó-négyzet ki/be kapcsolására.

Állomány keresése:

o ALT+F7, vagy Parancsok menü / Keresés, majd az Amit keres felirat után gépeljük be a keresett állomány nevét, majd kattintsunk a Keresés indítása gombon (a keresés eredményét egy ablakban is megjeleníthetjük, ha kattintunk az Ablakba gombra).

Windows Intéző:

Ez a program a számítógépen elhelyezkedő állományok kezelésére szolgál.

Alapesetben az ablak bal oldalán könyvtárstruktúrájának megfelelő szerkezet látható, a jobb oldalon pedig az aktuális könyvtár tartalma.

Amennyiben a jobb oldalon egy mappa szimbólumon, vagy a bal oldalon egy + jelen kattintunk, úgy azt az ágot kifejtethetjük. Egy ág bezárása a könyvtár előtti jelen való kattintással történhet.

Kezelési műveletek:

Állományok kijelölése:

o Egy állomány kijelölése: kattintás a kijelölendő állomány nevére.

o Egymástól független állományok kijelölése: kattintás a kijelölendő állomány nevére a CTRL+bal egérgombbal.

o Több egymás alatti vagy melletti állomány kijelölése: ráállunk az első kijelölendő állományra, lenyomjuk a SHIFT-et, nyomva tartjuk, majd az utolsó kijelölendő állományra kattintunk (így a köztes állományok is kijelölődnek).

o Az összes fájl kijelölése: CTRL+ (plusz jel).

o Minden kijelölés megszüntetése: CTRL- (mínusz jel).

Könyvtárváltás:

o Kattintás a kívánt könyvtár nevére a bal oldali könyvtárfán. A merevlemez főkönyvtárba visszalépni úgy tudunk, hogy kattintunk a merevlemez név feliraton (C:), vagy az azt szimbolizáló ikonon.

Meghajtó-váltás:

o A struktúra az Asztallal kezdődik, innen nyílik a Sajátgép, ezen belül pedig a gépünkön lévő háttértárolókat látjuk, s ezeken kattintva válthatunk meghajtót.

Állományok indítása:

o Az állomány nevére vagy ikonján duplán kattintunk az egérrel, vagy Entert ütünk.

Állományok, könyvtárak áthelyezése:

o Mozgassuk az egérkurzort az áthelyezendő állomány vagy könyvtár ikonjára, majd ott nyomjuk le az egérgombot, tartsuk nyomva, majd vigyük az egérkurzort a bal oldali könyvtárra azon könyvtárra, ahová mozgatni szeretnénk, s itt engedjük el a gombot (előtte mindenképp fejsük ki azt az ágot, amely a célkönyvtárat tartalmazza).

o Mozgatni csak azonos meghajtón belül tudunk, eltérő meghajtóra történő húzás esetén másolás történik.

o Programfájl azonos meghajtón belüli mozgatása során parancsikon jön létre.

Állományok másolása:

o Az egérrel való húzás művelete ugyanaz, mint az áthelyezés esetén, csak a másolás a CTRL billentyű nyomvatartása mellett történik.

Állományok és könyvtárak törlése:

o Kijelölés, majd Delete billentyű, vagy Fájl menü / Törlés.

Állományok és könyvtárak átnevezése:

o Kijelölés után válasszuk a Fájl menü / Átnevezés menüpontját, vagy kattintsunk még egyszer az átnevezendő állományon, majd ha a néven megjelenik a szövegkurzor, gépeljük be az új nevet.

Új könyvtár létrehozása:

o Jelöljük ki azt a könyvtárat, melyből új könyvtárat szeretnénk nyitni, válasszuk a Fájl menü / Új menüpontjának / Mappa almenüjét, majd gépeljük be az új könyvtár nevét.

Parancsikon létrehozása:

o Jelöljük ki azt a könyvtárat, ahová létre kívánjuk hozni a parancsikont, válasszuk a Fájl menü / Új menüpontjának / Parancsikon almenüjét, adjuk meg az indítani kívánt program nevét, vagy válasszuk ki a Tallózás gombbal, a Tovább gombon való kattintás után gépeljük be egy nevet, majd adjunk meg ikont (parancsikon úgy is létrehozhatunk, hogy az állományt a jobb egérgombbal húzzuk a kívánt helyre, majd a gomb elengedésekor megjelenő menüből a Parancsikon létrehozása gombot választjuk).

Új dokumentum létrehozása:

o Jelöljük ki azt a könyvtárat, melyben új dokumentumot szeretnénk elhelyezni, válasszuk a Fájl menü / Új menüpontjának azon pontját, amely megfelel a dokumentum típusának, majd gépeljük be a létrehozandó dokumentum nevét.

Állományok jellemzőinek megtekintése, módosítása:

o Kijelölés után a helyi, vagy a Fájl menüből a Tulajdonságok menüpontot választjuk, majd a megjelenő párbeszédpanelen megtekinthetjük az attribútumokat, illetve a megfelelő kiválasztónégyzet ki/be kapcsolásával módosíthatjuk is azokat.

Állományok nyomtatása:

o Kijelölés, majd Fájl menü / Nyomtatás.

Lemezkarbantartó programok:

DOS-ban:

CHKDSK:

o Ellenőrzi a lemez állapotát, és megjeleníti a legfontosabb adatokat.

o A parancs formája:

CHKDSK_[meghajtó:][elérési út][fájlnev]

o Opciók:

/F (javítja a hibákat a lemezmeghajtón).

/V (megjelenít minden fájlnevet az ellenőrzés során).

SCANDISK:

o Egy lemezanalizáló és helyreállító eszköz, az áramszünet és programhibák okozta adatvesztések helyreállítására szolgál.

o Átvizsgálja és javítja:

A FAT-ot.

Fájlrendszer struktúrát.

Könyvtárstruktúrát.

Fizikai problémákat.

DEFRAG:

o A lemez töredezettség-mentesítésének parancsa.

o Átszervezi a lemez tartalmát, az egy programhoz tartozó lemezrészeket egymást követő szektorokba rendezi, ezáltal gyorsítja az adatforgalmat.

WINDOWS-ban:

A DOS-nál ismertett lemezkarbantartó parancsok a következőképpen érhetők el Windowsban.

Sajátgép: a megfelelő meghajtó ikonjára az egér jobb gombjával kattintva a megjelenő helyi menüből választható a Tulajdonságok menüpont.

Az Eszközök fülre kattintva a következő pontokat tartalmazó lap jelenik meg:

o Hibaellenőrzés (SCANDISK):

Kiválaszthatjuk a meghajtó-egységet, majd a Teszt típusát.

Normál ellenőrzéskor csak a fájl és mapparendszer kerül ellenőrzésre.

Teljes ellenőrzéskor megismerhetjük a lemezfelület állapotát.

Az automatikus hibajavítás során a Hibaellenőrzés parancs a feltárt hibákat kijavítja.

o Biztonsági másolat (BACKUP):

A számítógépen lévő adatokról másolatot készíthetünk hajlékony lemezre, illetve egy másik merevlemezre.

o Lemeztöredezettség (DEFRAG):

A fizikailag nem összefüggő fájlokat összefüggővé rendezi.

A parancs kiadása után megjelenik egy párbeszédpanel, mely megmutatja a meghajtó töredezettségét százalékban, és a program szükség esetén ajánlást tesz a töredezettség-mentesítésre.

Segédprogramok:

- Az állományok menedzselését, a lemezek és alkönyvtárak használatát teszik kényelmesebbé.

- DOS segédprogramjai: pl.: Norton Commander, Pctools, Shell, stb.

- WINDOWS segédprogramjai: (a Windows egyszerűbb kezelhetősége miatt nincs rájuk akkora szükség) pl.: Internet Explorer, Karbantartó varázsló, Lemezkarbantartó, Lemezellenőrzés, Lemez-töredezettség mentesítő, Rendszerinformáció, Tömörítő ügynök, CD-lejátszó, Hangerő-szabályozó, Hangrögzítő, Címjegyzék, Imaging, Jegyzetomb, Paint, Számológép, Szinkronizálás, Word Pad, Windows Commander, MS-DOS parancssor, Outlook Express, Windows Intéző, Vágólap megjelenítő, Játékok, Eseménynapló, Felhasználó-kezelő, Hálózati kapcsolatok, Karaktertábla, Képolvasó és fényképezőgép varázsló, Médialejátszó (Media Player), Óra és naptár, Tárcsázó, stb.

b.) Mutassa be, hogy az Ön által tanult operációs rendszerben hogyan lehet egy hajlékonylemezt megformázni!

DOS-ban:

Lemez formázása, formattálása:

Lemez-előkészítéskor a FORMAT parancs segítségével tudjuk használhatóvá tenni lemezünket.

A parancsa formája:

FORMAT_meghajtó:_/opció (opció megadása nem kötelező)

Opciók:

/4 (kis kapacitású, 360 KB-os lemez formázása).

/Q (gyorsformattálás).

/S (rendszerlemez-készítés, az ilyen módon formattált lemezről működésbe lehet hozni a számítógépet).

/U (fizikai formattálás, ami pl. számítógépes vírusok kiirtására használható; ez a kapcsoló meggyorsítja a lemez-előkészítés folyamatát, mivel arra utasítjuk gépünket, hogy a visszaállíthatóság érdekében történő információk letárolásáról ne gondoskodjon).

Windows Intéző-vel vagy Sajátgép segítségével:

A Sajátgép ikonra duplán kattintva megjelenik a Sajátgép ablaka.

A megjelenő ablakban láthatók a különböző meghajtók ikonjai:

Ha ezek közül valamelyikre rákattintunk, az ablak bal oldalán megtekinthetők a kiválasztott meghajtó, illetve a benne található lemez tulajdonságai, az állapotsorban pedig a lemez rendelkezésre álló szabad területe.

A kiválasztott objektumhoz kapcsolódó parancsokat a Fájl menüben, vagy az objektumra jobb egérgombbal kattintva a megjelenő helyi menüben találjuk.

Formázás: lemez előkészítése az első használatra, lemezszerkezet kialakítása (adatvesztéssel járhat, Windowsban az operációs rendszert tartalmazó meghajtó nem formázható).

Formázás panel elemei:

Kapacitás: pl. 3,5 -os lemeznél 1,44 (a gép ajánlást tesz, ami a legördülő listából választva megváltoztatható).

Formázás típusa:

ú Gyorstörlesztés: korábban már formázott lemeznél használható, amikor is feltételezzük, hogy a lemez állapota olyan, mint az első formázáskor, így a gyorstörlesztés kialakítja a fájlrendszert a lemezen, törölve a teljes lemeztartalmat.

ú Teljes: a lemez első formázásakor válasszuk, a gép ellenőrizni fogja a teljes lemezt, kialakítja a sávokat és szektorokat a lemezen.

ú Csak rendszerfájlok másolása: egy korábban formázott lemezt rendszerlemezzé alakíthatunk.

Egyéb beállítások:

ú Címke: megadhatunk egy lemezazonosítót.

ú Nincs címke: akkor jelöljük be, ha nem kívánunk lemezazonosítót megadni.

ú Összegzés megjelenítése a végén: a formázás végén statisztikát ad a formázásról (hibás szektorok, használható lemezterület mérete).

ú Rendszerfájlok másolása: rámásolhatjuk a rendszer indításához szükséges fájlokat.

Az Indítás gombbal indíthatjuk a formázást.

A panel alján található folyamatkijelzőn láthatjuk, hogy éppen hol tart a formázás.